

Trybunał Konstytucyjny okiem Panoptykonu

11 grudnia 2015

Od kilkunastu dni opinia publiczna żyje wydarzeniami wokół Trybunału Konstytucyjnego. Jego sprawność i pozycja są ważne również dla Panoptykonu, dlatego z niepokojem obserwujemy działania polityków osłabiające rangę i autorytet Trybunału. Jego rola w demokratycznym państwie prawa jest nie do przecenienia. Jest on pomyślany jako instytucja, która może usunąć z porządku prawnego rozwiązania godzące w konstytucyjne prawa i wolności – nawet wbrew decydującej woli politycznej. W naszej działalności często odwołujemy się do decyzji Trybunału. Zebraliśmy orzeczenia, które zapadły w ostatnich latach, a które wiążą się z podejmowanymi przez nas tematami.

1. DOSTĘP POLICJI I INNYCH SŁUŻB DO DANYCH TELEKOMUNIKACYJNYCH

Trybunał uznał, że obowiązujące zasady dostępu policji i innych służb do billingów i innych danych telekomunikacyjnych są niezgodne z Konstytucją RP, ponieważ nie przewidują one mechanizmów zewnętrznej kontroli. Wyrok nie został jeszcze wykonany (wchodzi w życie w lutym przyszłego roku), ale Trybunał zobowiązał ustawodawcę do stworzenia niezależnej kontroli nad działaniami służb specjalnych, uznając, że jej brak prowadzi do nadmiernej ingerencji w prawo do prywatności (wyrok z 30 lipca 2014 r., sygn. K 23/11).

2. ZASADY TWORZENIA REJESTRÓW SĄDOWYCH

Trybunał uznał, że zakres danych przetwarzanych w prowadzonych przez ministra zdrowia rejestrach medycznych powinien być określony w ustawie. Dzięki temu to parlament, a nie minister zdrowia w drodze rozporządzenia, decyduje o tym, jakie dane medyczne są przetwarzane w bazach medycznych. Trybunał ograniczył też możliwość dostępu ministra zdrowia do rejestru dawców szpiku kostnego (wyroki z 18 grudnia 2014 r., sygn. K

33/13 i z 22 lipca 2014 r., sygn. K 25/13).

3. UPRAWNIENIA CBA

Trybunał stwierdził konieczność wprowadzenia nadzoru nad przetwarzaniem danych osobowych przez Centralne Biuro Antykorupcyjne. Na skutek wyroku w CBA powstała instytucja pełnomocnika ds. ochrony danych osobowych, który pełni funkcję administratora bezpieczeństwa informacji w służbie i składa m.in. coroczne sprawozdania dotyczące stanu ochrony danych osobowych w CBA (wyrok z 23 czerwca 2009 r., sygn. K 54/07).

4. DOSTĘP DO INFORMACJI PUBLICZNEJ

Trybunał uznał (ze względów proceduralnych) za niezgodne z Konstytucją ograniczenie prawa do informacji publicznej – tzw. poprawkę Rockiego. Pozwalała ona odmówić udostępnienia obywatelom np. instrukcji negocjacyjnych czy stanowisk zajmowanych przez Polskę w ramach UE ze względu na ochronę porządku publicznego (wyrok z 18 kwietnia 2012 r., sygn. K 33/11).

5. DOSTĘP NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI DO DANYCH OSOBOWYCH

Trybunał Konstytucyjny odebrał Najwyższej Izbie Kontroli dostęp do niektórych rodzajów danych osobowych, np. do informacji o poglądach politycznych i religijnych, o kodzie genetycznym, nałogach czy życiu seksualnym obywateli. Jednocześnie uznał za zgodny z Konstytucją dostęp do części tzw. danych wrażliwych (np. informacji o przynależności wyznaniowej i etnicznej czy stanie zdrowia) ze względu na ich niezbędność w realizacji zadań NIK (wyrok z 20 stycznia 2015 r., sygn. K 39/12).

6. DANE OSOBOWE OSÓB OSKARŻONYCH

Po zbadaniu przepisów prawa prasowego Trybunał uznał, że konieczne jest wprowadzenie możliwości zaskarżenia decyzji prokuratora o publikacji w mediach danych osobowych i

wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie. Na skutek wyroku wprowadzono możliwość zaskarżenia takiej decyzji prokuratora do sądu rejonowego (wyrok z 18 lipca 2011 r., sygn. K 25/09).

Orzeczenia Trybunału, również te przywołane wyżej, często budzą wiele kontrowersji. Sami niektóre z nich uważamy za zbyt zachowawcze. Jednak rolą Trybunału – w ramach sprawowania władzy sądowniczej – jest rozstrzyganie sporów dotyczących zgodności z Konstytucją ustaw czy rozporządzeń. Oznacza to, że często (nigdy?) wyroki TK nie mogą usatysfakcjonować wszystkich. Jednak nie podważa to roli Trybunału, jaką jest wyznaczanie granicy pomiędzy luzem decyzyjnym władzy ustawodawczej a podstawowymi zasadami ustroju Rzeczypospolitej – takimi jak ochrona praw człowieka, np. do prywatności. Bez silnego i niezależnego Trybunału prawa i wolności człowieka pozostają pustymi deklaracjami.

Autorstwo: Wojciech Klicki

Źródło: Panoptikon.org